

Sprawa C-373/22**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
sporządzone zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed
Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

9 czerwca 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bułgaria)

**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

9 czerwca 2022 r.

Prokuratura:

Spetsializirana prokuratura

Oskarżony w postępowaniu karnym:

NE

Przedmiot postępowania głównego

Do Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu karnego, zwanego dalej „sądem odsyłającym”) wniesiono akt oskarżenia przeciwko NE. Na posiedzeniu wstępnym w tej sprawie NE wniósł o wyłączenie sądu, kwestionując jego bezstronność zarówno w odniesieniu do sędziów, którym sprawa została przydzielona, jak i w odniesieniu do wszystkich sędziów sądu odsyłającego.

NE powołał się przy tym na następujące okoliczności:

- Sąd odsyłający jest stroną pozwaną w postępowaniu cywilnym przed Sofijski gradski sad (sądem dla miasta Sofii) dotyczącym powództwa NE o odszkodowanie z tytułu czynu niedozwolonego w związku z tymczasowym aresztowaniem, orzeczonym wobec niego przez sąd odsyłający, i
- uchwalenie Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (ustawy zmieniającej i uzupełniającej ustawę o ustroju sądownictwa, DV nr 32

z dnia 26 kwietnia 2022 r., zwanej dalej „ZIDZSV”), która znosi sąd odsyłający z dniem 27 lipca 2022 r.

Sędzia, któremu przydzielono sprawę, podnosi, że brak jest podstawy prawnej do wyłączenia i że jest bezstronny zarówno w stosunku do sprawy, jak i samego NE.

Jednakże zgodnie z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Boyan Gospodinov przeciwko Bułgarii z dnia 5 kwietnia 2018 r. (zwanym dalej „wyrokiem ETPC w sprawie Boyan Gospodinov przeciwko Bułgarii”), na który powołuje się NE, bezstronność sądu musi być oceniana nie tylko subiektywnie (próba ustalenia osobistych wewnętrznych przekonań sędziego lub faktu, czy jest on zainteresowany wynikiem konkretnej sprawy), ale również obiektywnie, co sprowadza się do zagwarantowania w sposób wystarczający, by wykluczone były wszelkie racjonalne wątpliwości w tym zakresie.

Sąd odsyłający nie ma pewności, czy w niniejszej sprawie można wykluczyć uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności, przy uwzględnieniu, że po pierwsze, jest on stroną pozwaną w postępowaniu cywilnym, w którym NE domaga się odszkodowania, a po drugie, ustawodawca uchwalił ustawę znoszącą ten sąd, uzasadniając to „zabezpieczeniem konstytucyjnej zasady niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony konstytucyjnych praw obywateli”.

Powstaje tu wątpliwość natury ogólnej, czy uchwalenie ZIDZSV z powyższym uzasadnieniem ogranicza niezawisłość nie tylko sądu odsyłającego, ale także Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu apelacyjnego w sprawach karnych), Spetsializirana prokuratura (wyspecjalizowanej prokuratury) i Apelativna spetsializirana prokuratura (wyspecjalizowanej prokuratury apelacyjnej), które również zostają zniesione z dniem 27 lipca 2022 r. a do tego dnia muszą nadal wypełniać swoje zadania.

Sąd odsyłający ma wątpliwości co do zgodności procedury legislacyjnej zakończonej przyjęciem ZIDZSV, a także przepisów tej ustawy z zasadami państwa prawa, podziału władzy i niezawisłości władzy sądowniczej, a w szczególności chce spytać, czy prawo Unii dopuszcza procedurę ponownego powoływania sędziów i prokuratorów w kształcie, jaki jest przewidziany w ZIDZSV.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Aby sąd odsyłający mógł rozstrzygnąć, czy ze względu na brak bezstronności powinien wyłączyć się od orzekania w zawisłej przed nim sprawie, zwraca się on do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE.

W pierwszej kolejności sądowi zależy na ustaleniu, czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych

Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że w rozumieniu prawa Unii nie jest sądem niezawisłym i bezstronnym sąd mający wydać orzeczenie w sprawie karnej, który jest zarazem stroną pozwaną w postępowaniu cywilnym z powództwa wytoczonego przez oskarżonego w tej sprawie karnej w związku z naruszeniem, jakiego dopuścił się ten sąd lub jego następca prawny, prowadząc to lub inne postępowanie karne, lub który byłby zobowiązany do zapłaty odszkodowania, gdyby to powództwo zostało uwzględnione. W przypadku gdyby Trybunał uznał, że przepisy te należy interpretować w taki właśnie sposób, sąd odsyłający chciałby wiedzieć, czy i jak należy kontynuować procedowanie w tej sprawie karnej.

Po drugie, sąd chciałby wiedzieć, czy przywołane przepisy prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że ustawa znosząca sąd z określoną datą ogranicza niezawisłość tego sądu, jeśli sędziowie tego sądu kontynuują rozpoznawanie zarówno spraw przydzielonych im do tej daty, jak i spraw, w których przeprowadzili posiedzenie wstępne, i jeśli ustawa ta uzasadnia zniesienie sądu potrzebą zabezpieczenia konstytucyjnej zasady niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony konstytucyjnych praw obywateli, nie przedstawiając jednakże żadnych dowodów na to, że sąd dopuścił się w tym zakresie jakichkolwiek naruszeń.

Po trzecie, sąd odsyłający zwraca się z pytaniem, czy przywołane przepisy prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że są one nie do pogodzenia z przepisami prawa krajowego, które uzasadniają to w powyżej przytoczony sposób znoszą niezależny organ władzy sądowniczej w Bułgarii i przenoszą jego sędziów do innych sądów, z których niektóre znajdują się w bardzo odległych częściach kraju – bez uprzedniego udzielenia tym sędziom adekwatnych informacji w tym zakresie i bez uzyskania ich zgody, przy czym tylko w odniesieniu do tychże sędziów wprowadza się ustawowy limit maksymalnej liczby powołań do danego organu władzy sądowniczej. Jeśli Trybunał uzna, że wyżej wymienione przepisy należy interpretować w ten właśnie sposób, sąd odsyłający chciałby wiedzieć, w jaki sposób sędziowie znoszonych sądów mają postępować w zawisłych przed nimi sprawach.

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że sąd rozpatrujący sprawę karną, który jest również stroną pozwaną w postępowaniu o odszkodowanie z powództwa wytoczonego przez oskarżonego w tej sprawie karnej, które to powództwo opiera się na zarzucie naruszenia prawa, jakiego dopuścił się w toku postępowania ten sąd lub jego następca prawny w tej lub innej sprawie karnej, lub też sąd, który byłby zobowiązany do zapłaty odszkodowania, gdyby powództwo zostało uwzględnione, nie jest w rozumieniu prawa Unii sądem niezawisłym i bezstronnym?

2. W przypadku odpowiedzi twierdzącej, czy przywołane przepisy prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że taki sąd nie może dalej prowadzić tego postępowania karnego ani orzekać co do istoty tej sprawy, i jakie byłyby skutki dla czynności procesowych i materialnoprawnych tego sądu, gdyby nie wyłączył się z postępowania z uwagi na brak bezstronności?

3. Czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że ograniczona jest niezawisłość sądu znoszonego przez przyjętą nowelizację Zakon za sadebnata vlast (ustawy o ustroju sądownictwa) (DV nr 32/26.04.2022, której wprowadzenie w życie odroczone do dnia 27 lipca 2022 r.), przy jednoczesnym zobowiązaniu sądów do dalszego rozpoznawania spraw do tego dnia, a spraw, w których odbyły się już posiedzenia wstępne, nawet i po tym terminie, jeżeli zniesienie sądu uzasadnia się tym, że ma to służyć zabezpieczeniu konstytucyjnej zasady niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony konstytucyjnych praw obywateli, nie wskazując w sposób należyty faktów prowadzących do wniosku, że zasady te zostały naruszone?

4. Czy przywołane przepisy prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że są one nie do pogodzenia z przepisami prawa krajowego takimi jak przepisy ustawy o ustroju sądownictwa (DV nr 32/26.04.2022, której wprowadzenie w życie odroczone do dnia [27] lipca 2022 r.), które uzasadniając to w przytoczony powyżej sposób prowadzą do całkowitego zniesienia (Spetsializiran nakazatelen sad [wyspecjalizowanego sądu karnego] jako) niezależnego organu władzy sądowniczej w Bułgarii i do przeniesienia sędziów (wraz z sędzią tworzącym skład orzekający w tej konkretnej sprawie karnej) tego sądu do innych sądów na terytorium całego kraju, w tym też do sądów położonych w znacznej odległości od ich dotychczasowego miejsca wykonywania obowiązków służbowych w ten sposób, że nie określa się uprzednio docelowego miejsca przeniesienia, nie wymaga się zgody sędziów na przeniesienie a ustawowo wprowadza się w odniesieniu do tylko tych sędziów ograniczenia co do tego, ilu z nich maksymalnie będzie mogło ponownie być powołanych do służby w danym organie władzy sądowniczej?

5. W przypadku odpowiedzi twierdzącej i przy uwzględnieniu pierwszeństwa prawa Unii – jakie czynności procesowe powinny zostać podjęte przez sędziów sądów, o których zniesieniu postanowiono? Jakie byłyby skutki dla decyzji procesowych sądu, o którego zniesieniu postanowiono, w sprawach, które muszą zostać doprowadzone do końca oraz dla ostatecznych rozstrzygnięć w tych sprawach?

Przywołane przepisy prawa Unii i orzecznictwo

Traktat o Unii Europejskiej, art. 2, art. 6 ust. 1 i 3, art. 19 ust. 1 akapit drugi

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47 ust. 2

rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2020/2092 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii, motywy 9 i 10, art. 2

wyrok z dnia 19 września 2006 r., Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587)

wyrok z dnia 26 stycznia 2010 r., Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39)

wyrok z dnia 17 lipca 2014 r., Torresi (C-58/13 i C-59/13, EU:C:2014:2088)

wyrok z dnia 9 października 2014 r., TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265)

wyrok z dnia 6 października 2015 r., Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664)

wyrok z dnia 20 kwietnia 2021 r., Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311)

wyrok z dnia 18 maja 2021 r., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i inni (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393)

wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie) (C-487/19, EU:C:2021:798)

Przepisy europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 6 ust. 1

wyrok ETPC z dnia 5 kwietnia 2018 r. w sprawie Boyan Gospodinov przeciwko Bułgarii

wyrok ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie Ástráðsson przeciwko Islandii

wyrok ETPC z dnia 9 marca 2021 r. w sprawie Bilgen przeciwko Turcji

Przywołane przepisy prawa krajowego

konstytucja Republiki Bułgarii, art. 119, art. 129 ust. 1 i 3, art. 130a

Zakon za sadebnata vlast (ustawa o ustroju sądownictwa), art. 30 ust. 1, ust. 2 pkt 8 i 20, ust. 3, ust. 4, ust. 5 pkt 1, 4, 5, 6, 7, 12 i 13, art. 161 ust. 1 i 2, art. 165 ust. 1, 2 i 3, art. 194

Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (ustawa zmieniająca i uzupełniająca ustawę o ustroju sądownictwa, DV nr 32 z dnia

26 kwietnia 2022 r., wchodząca w życie z dniem 27 lipca 2022 r.), §§ 44, 49, 50, 51, 52, 53, 59 i 67 przepisów przejściowych i końcowych

Nakazatelno-protsesualen kodeks (kodeks postępowania karnego), art. 29, 31, art. 35 ust. 3, 4 i 5, art. 258, 411a, 485 i 486

Nakazatelen kodeks (kodeks karny), art. 108 ust. 2 i art. 325 ust. 1 i 2

Grazhdanski protsesualen kodeks (kodeks postępowania cywilnego), art. 519 ust. 2

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 W dniu 29 maja 2018 r. przed Pałacem Sprawiedliwości w centrum Sofii NE podpalił flagę Republiki Bułgarii i zbezcześcił ją czynami obraźliwymi, nagrywając się przy tym samemu na wideo. Nagranie to opublikował w internecie w Starej Zagorze w dniu 2 czerwca 2018 r.
- 2 Wyrokiem z dnia 27 września 2018 r. NE został uznany za winnego popełnienia przestępstwa ciągłego, obejmującego zbezczeszczenie flagi Republiki Bułgarii i popełnienie czynów nieobyczajnych, rażąco zakłócających porządek publiczny i wyrażających jawną pogardę dla społeczeństwa.
- 3 Za te dwa przestępstwa NE został skazany na karę łączną dwóch lat pozbawienia wolności w trybie pierwotnego ogólnego wykonania kary. Na poczet kary zaliczono mu czas tymczasowego aresztowania (od dnia 4 czerwca 2018 r.).
- 4 W dniu 15 stycznia 2019 r. Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd apelacyjny w sprawach karnych) uchylił wyrok przeciwko NE i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez inny skład sądu odsyłającego począwszy od etapu posiedzenia wstępnego. Przesłanką uchylenia wyroku było istotne uchybienie proceduralne: sprawa powinna była zostać przydzielona jednemu sędziemu, a została przydzielona sędziemu i ławnikom.
- 5 Postanowieniem z dnia 14 marca 2019 r., wydanym w toku postępowania przed Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanym sądem apelacyjnym w sprawach karnych), tymczasowe aresztowanie orzeczone wobec NE zostało zmienione na najłżejszy środek przymusu w postaci „dozoru policyjnego”.
- 6 W dniu 18 lipca 2019 r. sąd odsyłający uznał NE za winnego obu zarzucanych czynów i skazał go na łączną karę pozbawienia wolności w wymiarze jednego roku i dziesięciu miesięcy. Wykonanie kary zostało zawieszone na cztery lata. Na poczet kary zaliczono mu okres tymczasowego aresztowania od 4 czerwca 2018 r. do 14 marca 2019 r.

- 7 W grudniu 2019 r. NE wniósł do Sofiyski gradski sad (sądu dla miasta Sofii) pozew cywilny przeciwko sądowi odsyłającemu, Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanemu sądowi apelacyjnemu w sprawach karnych) i prokuraturze Republiki Bułgarii, domagając się odszkodowania w wysokości 500 000 lewów z tytułu czynu niedozwolonego. NE podnosi, że sąd odsyłający niesłusznie zarządził tymczasowe aresztowanie na okres od 4 czerwca 2018 r. do 14 marca 2019 r. w toczącym się przeciwko niemu postępowaniu karnym.
- 8 Wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2020 r. Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd apelacyjny w sprawach karnych) zmienił wyrok z dnia 18 lipca 2019 r. w części dotyczącej skazania NE za czyny popełnione w dniu 2 czerwca 2018 r. w Starej Zagorze, a w pozostałym zakresie utrzymał wyrok w mocy.
- 9 Wyrok Apelativen spetsializiran nakazatelen sad został uchylony przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny) wyrokiem z dnia 3 listopada 2020 r. z powodu istotnych uchybień proceduralnych, które miałyby skutkować dla oskarżonego ograniczeniem prawa do obrony. Zdaniem Varhoven kasatsionen sad opinia sądowo-psychiatryczna o NE nie pozwala stwierdzić, czy był on zdolny do rozpoznania znaczenia i charakteru czynu oraz do pokierowania swoim postępowaniem a także do uczestnictwa w postępowaniu karnym, tj. czy był on poczytalny.
- 10 Sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania sądowi odsyłającemu, który zwrócił się do Varhoven kasatsionen sad z prośbą o dokładne określenie, na jakim etapie powinien rozpocząć ponowne rozpoznanie sprawy. Po otrzymaniu odpowiedzi wyznaczył termin posiedzenia wstępnego w tej sprawie.
- 11 Na tym to posiedzeniu, które odbyło się w dniu 31 marca 2021 r., NE złożył wniosek o wyłączenie sędziego. NE podnosi w nim, że wytoczył powództwo cywilne przeciwko sądowi odsyłającemu, przez co sędzia tego sądu, mający rozstrzygać w toczącym się przeciwko NE postępowaniu karnym, nie jest bezstronny. Sędzia odmówił uznania się za niespełniającego wymogu bezstronności. Nie miał on jakoby wiedzy o powództwie, które zresztą musiało kierować się przeciwko państwu, ani nie był zainteresowany wynikiem postępowania.
- 12 Postanowieniem wydanym na tym posiedzeniu wstępnym sprawa została przekazana prokuraturze do ponownego rozpatrzenia z powodu istotnych naruszeń praw procesowych NE. Zdaniem sądu uwagi Varhoven kasatsionen sad dotyczące dopuszczalności zarzutu stawianego NE mają znaczenie już na etapie przedsądowego postępowania przygotowawczego. Prowadzenie postępowania karnego przeciwko osobie, która nie rozpoznaje znaczenia i charakteru czynu oraz nie jest w stanie pokierować swoim postępowaniem, nie byłoby dopuszczalne.

- 13 Po przekazaniu sprawy do ponownego rozpatrzenia przez prokuraturę została sporządzona nowa opinia, potwierdzająca, że w rozumieniu ustawy NE był poczytalny, a sprawa ponownie trafiła do sądu odsyłającego.
- 14 W dniu 26 kwietnia 2022 r. w dzienniku urzędowym została ogłoszona Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (ustawa zmieniająca i uzupełniająca ustawę o ustroju sądownictwa). Ustawa ta znosi z dniem 27 lipca 2022 r. sąd odsyłający, Spetsializirana prokuratura (prokuraturę wyspecjalizowaną), Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd apelacyjny w sprawach karnych) oraz Apelativna spetsializirana prokuratura (wyspecjalizowaną prokuraturę apelacyjną).
- 15 W dniu 27 kwietnia 2022 r. w trakcie posiedzenia wstępnego przed sądem odsyłającym NE ponownie złożył wniosek o wyłączenie sędziego, powołując się przy tym zarówno na powództwo cywilne wniesione przeciwko sądowi odsyłającemu, jak i na to, że sąd ten wkrótce zostanie zniesiony.

Zasadnicze argumenty stron w postępowaniu głównym

- 16 NE podnosi, że sędzia sądu odsyłającego mający rozstrzygać w jego sprawie nie jest bezstronny. Na poparcie tego twierdzenia przytacza dwie okoliczności.
- 17 W pierwszej kolejności powołuje się na wyrok ETPC w sprawie Boyan Gospodinov przeciwko Bułgarii. Z wyroku tego wynika, że kwestia bezstronności sądu wymaga rozstrzygnięcia nie tylko w odniesieniu do bezstronności subiektywnej, ale i obiektywnej bezstronności sędziów sądu karnego. Nawet gdyby nie było powodów, by wątpić w osobistą bezstronność sędziów sądu karnego, wynikający z pełnienia urzędu związek, łączący ich z jednym z oskarżonych w toczącym się równolegle do postępowania karnego postępowaniu cywilnym, mógłby prowadzić do powstania uzasadnionych wątpliwości co do ich obiektywnej bezstronności. Ponadto przepis, zgodnie z którym w przypadku uwzględnienia powództwa cywilnego odszkodowanie musi być wypłacone z budżetu instytucji, w której dokonano naruszenia, mógłby mieć pewien wpływ na rozstrzygnięcie sędziów sądu karnego.
- 18 W niniejszej sprawie sąd odsyłający jest pozwanym w postępowaniu cywilnym wszczętym przeciwko niemu przez NE, które to postępowanie toczy się równolegle do postępowania karnego, o którym mowa. Nadto, w przypadku uwzględnienia powództwa cywilnego NE i zasądzenia na jego rzecz odszkodowania, musiałoby ono mu zostać wypłacone z budżetu sądu odsyłającego.
- 19 W tym kontekście sąd odsyłający wskazuje, że wynik postępowania cywilnego w jeszcze większym stopniu zależy od wyniku postępowania karnego, ponieważ żądanie pozwu obejmuje odszkodowanie za bezprawny areszt w ramach tego postępowania karnego. Zarówno zasadność roszczenia, jak i wysokość ewentualnego odszkodowania zależą od wyniku postępowania karnego.

- 20 Zgodnie z ZIDZSV następcą prawnym sądu odsyłającego w odniesieniu do aktywów, pasywów, praw i obowiązków jest Sofijski gradski sad (sąd dla miasta Sofii). Oznacza to, że po dniu 27 lipca 2022 r. postępowanie karne przeciwko NE będzie wchodziło w zakres właściwości Sofijski gradski sad, czyli sądu, do którego NE wniósł powództwo cywilne. Jeżeli posiedzenie wstępne w tym postępowaniu karnym odbędzie się przed tą datą, sędzia sądu odsyłającego będzie musiał zostać oddelegowany do Sofijski gradski sad i tam doprowadzić postępowanie do końca. Jeśli natomiast sędzia nie wyznaczy terminu posiedzenia wstępnego przed tą datą, postępowanie karne mogłoby być prowadzone albo przez tego sędziego (gdyby został ponownie powołany na urząd sędziego w Sofijski gradski sad), albo przez innego sędziego Sofijski gradski sad. Ponadto Sofijski gradski sad musiałby jako następcą prawny sądu odsyłającego występować w roli pozwanego w toczącym się przed nim samym postępowaniu cywilnym o odszkodowanie, którego żąda NE.
- 21 W świetle tych okoliczności i przywołanego orzecznictwa ETPC sąd odsyłający uważa, że brak jest pewności prawnej co do tego, czy wniosek powinien zostać uwzględniony i jakie byłyby konsekwencje jego nieuwzględnienia dla podjętych czynności procesowych i materialnoprawnych.
- 22 Po drugie, NE wskazuje na mające wkrótce nastąpić zniesienie sądu odsyłającego.
- 23 W odniesieniu do tego sąd odsyłający stwierdza, że w przypadku zwyczajnej procedury zniesienia sądu nie powinno być możliwości, aby w związanych z tą procedurą sprawach toczących się przed sądem, który ma być zniesiony, uzasadniać faktem zniesienia sądu wniosek o wyłączenie z powodu braku bezstronności. W niniejszym przypadku przeprowadzono jednakże procedurę, której celem jest zdyskredytowanie sędziów i prokuratorów sądów przeznaczonych do zniesienia i która ogranicza ich niezawisłość. Ponieważ ustawodawca przyjął ustawę o ich zniesieniu, uzasadniając to tym, że w ten sposób „zagwarantowane zostają konstytucyjna zasada niezawisłości władzy sądowniczej i ochrona konstytucyjnych praw obywateli”, sąd odsyłający ma wątpliwości, czy jest postrzegany przez społeczeństwo jako bezstronny i niezawisły sąd i czy może dalej prowadzić sprawę, czy też musi się wyłączyć z powodu stronniczości.
- 24 Zdaniem sądu odsyłającego przebieg procedury legislacyjnej prowadzącej do uchwalenia ustawy o zniesieniu sądów wyspecjalizowanych, uzasadnienie projektu ustawy oraz kształt unormowania ponownego powoływania sędziów i prokuratorów naruszają zasady państwa prawa i podziału władz, ograniczają niezawisłość sędziów pełniących służbę w organach, które przeznaczono do zniesienia, i rodzą podejrzenie, że jest to celowy odwet za ich działalność.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania

- 25 Aby móc rozstrzygnąć w przedmiocie złożonego przez NE wniosku o wyłączenie i dokonać oceny sposobu, w jaki należy orzec w zawisłej sprawie karnej, sąd

odsyłający musi ustalić, czy pewne obiektywne okoliczności pozwalają wątpić w jego bezstronność.

- 26 Z jednej strony w przywołanym przez NE wyroku ETPC w sprawie Boyan Gospodinov przeciwko Bułgarii uznano, że rozpatrując bezstronność sądu w ujęciu obiektywnym można mówić o uzasadnionych wątpliwościach w sytuacji, gdy oskarżony w sprawie karnej jest jednocześnie powodem w postępowaniu cywilnym z powództwa przeciwko sądowi, przed którym toczy się sprawa karna, a odszkodowanie zasądzone w postępowaniu cywilnym miałyby być wypłacone z budżetu tego sądu.
- 27 Gdyby jednak przychylić się do poglądu, że sędziowie danego sądu muszą uznać brak swojej bezstronności zawsze wtedy, gdy sąd, w którym pełnią swój urząd, jest stroną pozwaną w takim postępowaniu cywilnym, strona mogłaby wybrać swój własny sąd lub skład orzekający, co byłoby równoznaczne z nadużyciem prawa. Kwestia ta ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie przesłanek wyłączenia składu orzekającego i dotyczy zarówno rozstrzygnięcia w sprawie konkretnego wniosku, o którym mowa, jak i trwałości ostatecznego orzeczenia, które zostanie wydane w tej sprawie karnej.
- 28 W odniesieniu do drugiego zarzutu wniosku NE o wyłączenie sąd odsyłający nie ma pewności, czy – po tym jak w uzasadnieniu do ustawy go znoszącej zakwestionowano jego zdolność do pełnienia roli gwaranta niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony konstytucyjnych praw obywateli – może nadal prowadzić postępowanie karne i jakie miałyby to skutki dla rozstrzygnięć wydanych w tej sprawie, jeśli nie wyłączyłby się z postępowania z uwagi na brak bezstronności. Odpowiedź na to pytanie ma znaczenie zarówno w kontekście niniejszej sprawy, jak i innych spraw, które sądy wyspecjalizowane będą musiały prowadzić do czasu ich mającego wkrótce nastąpić zniesienia.
- 29 Sąd odsyłający ma wątpliwości, czy prawo Unii Europejskiej dopuszcza zniesienie organów władzy sądowniczej uzasadniane tym, że stanowią one jakoby przeszkodę dla „zabezpieczenia konstytucyjnej zasady niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony konstytucyjnych praw obywateli”, jeśli organy te stosują takie same przepisy procesowe i materialne jak pozostałe krajowe sądy i prokuratury.
- 30 Sądy wyspecjalizowane ustanowiono w Bułgarii w 2011 r. Pierwotnie były im powierzane sprawy przestępstw popełnianych przez zorganizowane grupy przestępcze. W 2015 r. rozciągnięto ich właściwość na sprawy związane z przestępstwami przeciwko Republice, a w 2017 r. na sprawy związane z korumpowaniem niektórych kategorii podmiotów, a mianowicie osób pełniących wysokie funkcje publiczne.
- 31 Tryb powoływania sędziów i prokuratorów do sądów wyspecjalizowanych jest taki sam jak tryb powoływania sędziów i prokuratorów do innych sądów. Wszyscy są mianowani po przeprowadzeniu procedur konkursowych

i selekcyjnych nieodbiegających od tych, które są przewidziane dla innych sędziów i prokuratorów w kraju, i mają ten sam status co oni. Gwarancje niezawisłości sędziów i prokuratorów sądów wyspecjalizowanych są takie same jak w przypadku innych sędziów i prokuratorów.

- 32 Trybunał konstytucyjny dwukrotnie orzekał o zgodności tych sądów z bułgarską konstytucją. W wyrokach tych odrzucono tezę, jakoby wyspecjalizowane sądy karne były sądami nadzwyczajnymi. Podkreśla się, że sądy te orzekają zgodnie z ogólnymi zasadami, a sędziowie i prokuratorzy są powoływani, przenoszeni, awansowani i zwalniani z zajmowanego stanowiska według tych samych zasad, co sędziowie i prokuratorzy pozostałych sądów. Odrzucona została również teza, jakoby sąd był sądem nadzwyczajnym ze względu na wyspecjalizowanie podmiotowe i przedmiotowe. Przeciwnie, podkreśla się, że do czasu utworzenia tych organów tak ukształtowana właściwość przysługiwała Sofijski gradski sad (sądowi dla miasta Sofii) i nigdy nie była kwestionowana ani w teorii, ani w praktyce.
- 33 Sąd odsyłający uważa zatem za bezzasadne zarzuty, jakoby istnienie i funkcjonowanie wyspecjalizowanych sądów naruszało zasady niezawisłości władzy sądowniczej i ochrony praw konstytucyjnych obywateli. W procedurze legislacyjnej prowadzącej do uchwalenia ZIDZSV zarzuty te nie zostały poparte żadnymi konkretnymi faktami ani rzetelnymi danymi, co jest sprzeczne z zasadami przejrzystości i należytego umotywowania procedury legislacyjnej. Zniesienie sądu na podstawie takich zarzutów prowadzi do nieuzasadnionego podważenia dobrej reputacji organu władzy sądowniczej oraz pełniących w nim swe obowiązki służbowe sędziów i prokuratorów.
- 34 Sądowi odsyłającemu zależy zwłaszcza na ustaleniu, czy przepisy ZIDZSV regulujące ponowne powoływanie sędziów i prokuratorów organów, które mają zostać zniesione, są zgodne z prawem Unii. Formalnie ustawa przewiduje ponowne powoływanie sędziów i prokuratorów bez postępowania konkursowego, w rzeczywistości wprowadza jednak odstępstwa od tej ogólnej zasady. Takimi odstępstwami są: ograniczenie ponownych powołań do danego sądu do nie więcej niż jednej czwartej sędziów zniesionego Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu karnego) i nie więcej niż jednej trzeciej sędziów zniesionego Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu apelacyjnego w sprawach karnych) oraz tymczasowa wykonalność decyzji najwyższej rady sądownictwa w sprawie ponownego powołania (odwołanie od tych decyzji nie ma skutku zawieszającego).
- 35 Regulacje te mają w opinii sądu odsyłającego charakter dyskryminujący, ponieważ przewidują odrębną procedurę ponownego powołania. Hipotetyczna jedynie możliwość wystąpienia trudności przy ponownym powoływaniu sędziów i prokuratorów nie może uzasadniać wprowadzenia odrębnych reguł. Co więcej, regulacje te są wewnętrznie sprzeczne – z jednej strony przewiduje się uwzględnienie przy ponownym powoływaniu sędziów i prokuratorów obciążenia danego sądu sprawami, z drugiej strony ogranicza się możliwość ponownych

powołań ponad wyznaczony limit, mimo że w danym organie władzy sądowej może istnieć zapotrzebowanie na większą liczbę sędziów i prokuratorów. Poprzez ustanowienie opisanego powyżej systemu limitów prawodawca ogranicza konstytucyjnie zagwarantowane kompetencje najwyższej rady sądownictwa do ponownego powoływania sędziów i prokuratorów oraz do badania zapotrzebowania poszczególnych sądów i prokuratur na nowe stanowiska i ich obsadzania.

- 36 Zdaniem sądu odsyłającego przepisy ZIDZSV regulujące ponowne powoływanie sędziów i prokuratorów organów, które mają być zniesione, są niejasne i dopuszczają różne interpretacje. Nie jest jasne, w jaki sposób ustawodawca bez uzyskania zgody tych sędziów i prokuratorów zobowiązuje ich do objęcia urzędu w przypadku ich ponownego powołania do jakiegoś sądu w oparciu o obowiązujące limity, w jaki sposób mogą odwołać się od takiego ponownego powołania i czy regulacja ta nie jest formą wywierania na sędziów i prokuratorów nacisku, aby albo przyjęli to, co im się proponuje, albo odeszli ze służby sędziowskiej.
- 37 W tym kontekście sąd odsyłający przywołuje wyrok ETPC z dnia 9 marca 2021 r. w sprawie Bilgen przeciwko Turcji. Wyrok ten potwierdza prawo sędziów i prokuratorów do ochrony przed arbitralnym przeniesieniem oraz znaczenie możliwości poddania kontroli sądowej decyzji dotyczących przeniesień wbrew ich woli (i odpowiednio zwolnień z zajmowanych stanowisk, ponownych powołań lub oddelegowań wbrew ich woli), w celu zapewnienia, aby ich niezawisłość nie była ograniczana przez niedopuszczalne naciski zewnętrzne.
- 38 Sąd odsyłający wnosi o rozpatrzenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w trybie przyspieszonego postępowania prejudycjalnego z następujących powodów:
 - Pytania prejudycjalne mają znaczenie ogólnokrajowe, ponieważ odpowiedź na nie może mieć wpływ na pewność prawa w odniesieniu do wszystkich czynności podejmowanych przed wejściem w życie ZIDZSV i po jej wejściu w życie;
 - obecnie w sądzie odsyłającym służbę pełni 23 sędziów, którzy do 27 lipca 2022 r. mają orzekać w przydzielonych im do rozpoznania sprawach, które potem zostaną rozdzielone pomiędzy innymi sądami w nieznanach (dotychczas jeszcze nieokreślonych) okręgach sądowych;
 - sąd odsyłający pełni niezwykle ważne funkcje sądowe w bułgarskim systemie władzy sądowej, ponieważ do dnia 27 lipca 2022 r. jest on jedynym sądem właściwym w pierwszej instancji w sprawach dotyczących zorganizowanych grup przestępczych oraz udziela zgody na zastosowanie i dalsze stosowanie specjalnych środków śledczych w odniesieniu do działalności zorganizowanych grup przestępczych, wchodzącej w zakres właściwości prokuratury europejskiej;

- jak najszybsze udzielenie odpowiedzi na pytania prejudycjalne jest konieczne dla rozwiania wszelkich istniejących wątpliwości co do tego, czy przeprowadzona procedura legislacyjna ogranicza niezawisłość sędziów sądów wyspecjalizowanych. Jest to istotna kwestia, gdyż sędziowie muszą orzekać – także co do istoty – w sprawach im przydzielonych. Dalsze prowadzenie tych spraw w sytuacji braku jasności zagrażałoby trwałości podejmowanych przez nich rozstrzygnięć.

DOKUMENT ROBOCZY